

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danmarks Krønike af Saxo Grammaticus. Første Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danmarks Krønike af Saxo Grammaticus. Første Deel", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 158. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1818_335A_1-txt-shoot-idm6174.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Rorik, Hor-Vendel og Fenge.

Saa vel Kureterne som Svenskerne meende, at med Hothers Død var deres Forpligtelse ude, saa de istedenfor at bringe den sædvanlige Skat, bød Danmark Spidsen, og dette satte Mod i Slaverne og andre Flere, saa de og satte Underdanigheden til Side, og nægtede Skat med Vaaben i Haand.

For nu at holde Styr paa dette Uvæsen, kaldte Rorik Folket til Vaaben, og med giennemtrængende Ord, hvori han opregnede Fædrenes Bedrifter, lagde han dem paa Hjerte, at tage Mod og Mands-Hjerte til sig, thi Barbarerne, som nok indsaar, at en hovedløs Hær er kun lidet bevendt, havde nu, for at føre Krigen med desmere Eftertryk, valgt sig en Konge.

Slaverne havde indrettet deres Ting saa listig, at kun en Deel af deres Krigshær kom til Syne, medens de Øvrige, i to Flokke, laae forstukket i Krogene, men Rorik kom under Veir med den Ting, og det Første han gjorde, var da at sørge for sin Flaade, der laae saa godt som paa Land, i en smal Viig, hvor den kunde angribes fra to Sider. Imedens han nu lod den føre ud paa Dybet, lagde han gode Venner i Baghold, som skulde tage imod dem der laae paa Luur, og nu sagtens vilde see at nappe nogle af Skibene, og det gik Altsammen meget godt, thi Lurendreierne, som var i deres Element, og drømde aldrig om, at de Danske skulde været saa forsigtige, vovede sig virkelig paa Glatiis, og faldt, saamange som de var. Den øvrige Slave-Hær, som Intet vidste af denne 159 Begivenhed, var i stor Forundring, og kunde slet ikke begribe, hvad Rorik biede efter, og da de saa enstund, under megen Tvivlraadighed og mange Bekymringer, havde ventet ham forgiæves, besluttede de endelig, at gaae til Søes, og lede ham op.

Nu havde Slaverne i deres Hær en jettehøi, og bomstærk Karl, som desuden var en Troldmand paa sit Handværk, og han stædtes frem for Dane-Hæren med følgende Ord: Det lader jo dog saa kiønt, sagde han, naar en Enkelt vil opoffre sig til Brødres Bedste, og sætte sit eget Liv paa Spil, for at forebygge almindeligt Mandslet, og er der nu Nogen af Jer, som har Mod til at gaae i Kreds med mig, saa har jeg Lyst til at gjøre den gode Gierning, men, vel at mærke, under visse Vilkaar, som jeg med faa Ord vil udtrykke saaledes: dratter jeg, saa skatter vi, men vinder jeg Seier, os selv vi eier! Her staaer jeg da som Borgen og Selvskyldner, og vil i Dag, enten, som Seierherre, afryste Aaget, eller, som Overvunden, med samt mit Fædreneland, bukke mig derunder.

En Dannemand, som fattedes Legems-Styrke, men ikke derfor Mod, hørte dette, og spurgde strax Rorik, hvad der skulde være den Mands Løn, som vilde vove sig i Faren. Dette Armbaand, sagde Kongen, og holdt det i Veiret, bestaaende af sex Ringe, der saa kunstig vare knyttede og sammenlænkede, at det var umueligt, at skille dem ad. Ja, ja, Kong Rorik, sagde Ungersvenden, som ikke stolede paa Lykken: gaaer det godt, da overlader jeg til dig at skatte Daaden, og bestemme Prisen, men gaaer det mig ikke efter Ønske, hvad skulde du da vel skylde den Slagne, uden en voldsom Død eller dyb Foragt, som jo er hvad der pleier at være den Svages Krone og den Slagnes Sold! Hvad Løn, hvad Tak tør den vel kræve, som ikke bestaaer i Mandhaftigheds Prøve! Hvem vil slynge Laurbær-Krandsen om Afmagts Isse, eller smykke den Overvundne med 160 Seiers-Tegn! Nei, kun naar Kiækthed og Lykke gaae Haand i Haand, skal Prisen følge dem med Hæders-Krandsen, Uheld saavel som Feighed støder fra Æren, og skiænker kun en uhæderlig Død eller et skamfuldt Liv! Derfor være det langt fra mig, som end ikke veed, hvem Lykken vil føie, forvoven at udstrække Haanden efter en Belønning, som det end er slet ikke afgjort, hører mig til. Ei sømmer det sig at tage forud Løn, for hvad man kun agter at gjøre, jeg skiøtter ikke om Baandet, før jeg veed, om min Arm er det værd, thi ellers kunde det kanskee komme til at see ud, som jeg havde annammet det Guld, ikke som Løn for min Daad, men som Prisen paa mit Liv! Kun Daarskab er det, at ville afplukke umoden Frugt, men slet ikke klogere at ville tilegne sig, hvad man kun har usikker Adkomst til, og derfor vil jeg nu med mine tomme Hænder vinde Prisen, eller modtage Døden. Saa talde han, og slog til Barbaren med Løve-Mod, men ei med Svine-Lykke, og fik til Giengjæld saa drøit et Slag, at han opgav Aanden.

Det var et bedrøveligt Syn for de Danske, men Slaverne manglede Ord til at udtrykke deres Glæde, og vidste ikke hvad Høitid de skulde gjøre af deres seierrige Landsmand. Imidlertid kom den Goliath anden Dagen igien, enten kun for at bramme af sin Seier, eller tillige af Lyst til en endnu, men det er lige meget derom, saa gik han nu tæt ind under den danske Leir, og brallede op endnu høiere i Dag end i Gaar. Tingen er den, at Lykken og Nykken er gierne Sødskendebørn, og naar Held kommer did, hvor Hovmod er, bliver Mand saa stolt, at han lugter; thi nu bildte Jetten sig ind, at den hele Krigshær var sunket i Knæ, da den ene Kæmpe faldt omkuld; den jeg slog, tænkte han, var den tapperste Karl i hele Dannemark, og hvem af dem skulde vel nu have Hjerte til at gaae 161 mig under Øine, ja, i hvilket som, har jeg godt ved at trodse, thi kommer der nu ogsaa En, ham kan jeg blæse omkuld!

Det gik Rorik meget nær til Hjerte, at saadan en kaadmundet Karl skulde kunne gaae, og ligesom kyse Modet af Mænd, saa det danske Folk, der havde saa priseligt et Efter-Mæle, skulde nu ikke alene sees over Skuldrene, men saa godt som spyttes i Øinene af dem de før havde bukket begge Ender sammen paa: og det gjorde ham tillige inderlig ondt, at der ikke i hele Flokken skulde findes en eneste Mand, som baade havde Hjertelag til, med Glæden at vove sit Liv for Fædrenelandet, og Kraft til at gjøre det med Æren. Han

fandt imidlertid dog i Leiren, thi Ubbe, saa hedde han, gjorde Ende paa det Langdrag, der snart kunde ført Dannemark i et slemt Rygte, og han havde et Legeme, som kunde staa sig mod alle Hexe-Kunster. Han spurgde ogsaa meget flittigt efter Kiæmpe-Lønnen, men da Rorik nu atter nævnedes Armbaadet, sagde han: ja, det er godt nok, men Løfte paa Pant er just ikke gode Vahre, og hvad man vædder om, maa ligge i Trediemand's Haand, da først har man Noget at holde sig til, og veed, man bliver ikke spist af med Snak. Altsaa for en Sikkerheds Skyld saae jeg helst det Armbaad i en anden Haand, thi kun den faste Troe, og det sikre Haab gjør det stærke Mod! Nu kan man jo dog vel aldrig forestille sig Andet, end at det var kun den Kiæmpes Løier, hvem Dyd og Manddom aabenbar alene kunde væbne til at afvælte Fædrenelandets Forhaanelse; men ikke desmindre tog Rorik det for hans ramme Alvor, saa han tænkte, Kiæmpen havde Guldet for Øine, og, for nu at tilintetgjøre selv Tanken om, at Danner-Kongen kunde, tværtimod gammel Sædvane, nu faae i Sinde at bryde sit Ord, tog han, ligesom han stod paa sin Snekke, Armbaadet og vilde kastet til Kiæmpen, ud over Voven. Han tog sig imidlertid ikke i Agt for, at det var et langt Stykke Vei, og Armbaadet ikke ret flygtigt eller reiselysten, saa Følgen blev, at det faldt for tidlig, og sank til Havsens Bund, og deraf kom det, at Kongen blev kaldt Rorik Slyng-Baad. Den samme Feiltagelse gav imidlertid Ubbe ret Leilighed til at vise, at hans Tapperhed var ægte, thi, pyt paa det Lav! om hans Forsæt gik nedent med Guldet, saa Folk skulde sagt, at det var Gierrigheden der forblindede hans Øine, saa han vilde styrte sig i Faren; nei, ved nu ret ivrig at drive paa Kampen, viiste han noksom, at det var ikke det ædle Metal, men det ædle Sind der opflammede ham, og at det ikke var af Belønningen, men af det svulmende Hjerter, han øste sit Mod!

Nu blev da uden Ophold Kredsen skrevet, trindt stode Skarerne i Klynge, Kiæmperne mødtes, Sværdene goel, og med ulige Ønsker larmede Tilskuer-Hoben. Kiæmperne blussede mere og mere, og gavede hinanden saatit og længe Raat for Usødent, at Kampen kostede Begge Livet, saa det lod, som Lykken vilde Ingen af dem fornærme, ved at skænke den Ene Æren og Glæden fremfor den Anden. Følgen blev imidlertid, at Oprørerne faldt i Stilhed, og betalte igjen deres Skat til de Danske!

Paa samme Tid beskikkede Rorik Brødrene Horvendel og Fenge til Under-Konger i Jylland efter deres Fader: Ger-Vendel, som havde havt den Ærespost. Af disse Brødre udmærkede Horvendel sig særdeles efter tre Aars Regjering, paa Vikings-Tog, og kom for sine Bedrifter saaledes i Folke-Munde, at det spurgtes baade vidt og bredt, og gjorde Kong Koller i Norge ganske misundelig paa ham. Den samme Kong Koller fik da i Sinde at see, om han ikke kunde stække Vingerne paa denne Viking, saa Folk kunde glemme den berømte Horvendel for hans Overmand. Han gav sig altsaa paa Farten, og ledte alle vide Vegne, til han endelig traf ham paa følgende Maade. Der ligger en Øe midt i Farvandet, og un163der den lagde begge Medbeilerne ind med deres Skibe, men hver ved sin Side, og de havde altsaa vel neppe mødtes endda, dersom ikke den yndige Strandbred havde lokket begge Høvdingerne i Land, men da de først kom saavidt, kunde de ikke bare sig for at gaae dybere og dybere ind i den deilige maigrønne Skov, og midt derinde mødtes Horvendel og Koller ganske allene. Horvendel tog først til Orde, og bad Kongen selv bestemme, paa hvilken Maade de skulde prøve Styrke, men lagde dog til, at ham var Tvekamp kiærest, thi, sagde han, hvor man maa hytte sig selv og er blottet for al muelig Bistand af Andre, der kiendes det bedst, hvad Karl man er! Koller lod Ungersvendens Kiækhed skee Ret, svarede og sagde: da du overlader mig Valget, maa jeg foretrække den Stridsmaade, som volder mindst Allarm, men kræver meest Kiækhed, og afgjør Sagen i mueligste Korthed, og det er unægtelig Tvekampen, saa derom kan vi aldrig komme op at trættes, da vi er af eens Meening. Men da nu Ingen af os har Brev paa Seieren, bør vi forsikre hinanden en vis nænsom Behandling, saa ikke Vredens Indskydelser skal hindre os i at opfylde Menneske-Kiærligheds Bud; thi uagtet Hadet nu enstund maa have Magten, bør dog Kiærlighed staa ved Siden, for i betimelig Tid at indtage Haardhedens Plads. Vore Aanders Tvedragt gjør os til Fiender, men i Hjertet bør vi være Venner, og saasart derfor den Kappelyst, som adskiller os, ei længer kan finde Sted, maa vi betragte os som Eet. Lad det altsaa for det Første være en kiærlig Aftale imellem os, at Seierherren giver den Faldne en hæderlig Jordefærd, saa begge Høvdingers Tropper uden Nag eendrægtelig følge ham til Graven, thi det er den sidste Ære og Skyldighed, som intet kiærligt Hjerter kan vægre sig ved, da Uvenskabet jordes med Liget og Misundelsen tier i Graven! Langt være den umenneskelige Grusomhed fra os, at ville udøse vor Harmepaa vor hensovne Fiendes 164Støv, da det endog er ærefuldt for Seierherren at behandle Levningerne af den han overvandt, med Høiagtelse, thi hvo som lader sin afdøde Fiende skee Ret, har Krav paa hans Efterladtes Tak, og en Kiærligheds-Giærning mod døde Fiender kan forskaaffe levende Venner! Dog ikke blot for Døden, men ogsaa for en anden ligesaa sørgelig Skiebne ere vi udsatte, i det vi kan beholde Livet, men miste Førligheden, og det mener jeg man ikke heller bør undlade at tage i Betænkning, og stræbe saavidt mueligt, at formilde. Heller falde, end ilde fare, siger Ordsproget, og det agtes almindelig endnu for tungere at blive Krøbling, end at døe, fordi at med Døden er Skaden glemt, men Lemlæstelsen er man nød til at huske, saalænge man lever. Lad os derfor endnu gjøre den Aftale, at lemlæster En af os den Anden, skal han i Erstatning give ham et Lispund Guld, thi byder Kiærlighed at ynkes over Andres Elendighed, hvormeget mere da at have Medlidenhed med sig selv, og den der ikke vil see sit Legeme til Gode er jo saa godt som en Selvmorder!

Efter med Haand og Mund at have givet hinanden disse Løfter, gik de i Kreds, uden at lade sig afholde, enten af det Venlige der ligger i et saadant Møde og nyt Bekjendtskab, eller af Blidheden i den yndige, maigrønne Skov. Horvendel var saa hidsig paa at fælde sin Modstander, at han blottede sig selv, skjød sit Skjold til Side, og søgte kun Kollers, med begge Hænder om Sværdet, og her gik det som man siger, at

bestemt Mand staaer Lykke for, thi han blev ved at hugge i Skjoldet, til der var ikke meer, og huggede dernæst paa Koller, saa han ikke allene mistede et Been, men døde med det Samme. Horvendel glemde imidlertid ingenlunde deres Aftale, men gav Liget en kongelig Begravelse i en anseelig Høi, og gjorde den Afdøde i alle Maader en kostelig Liigbegiængelse.

165Da nu dette var til Ende, forfulgte Horvendel Kollers Syster: Selle, som var en Skjoldmøe, heelbefaren, og vel øvet i Vikinge-Handværk, og da han nu saaledes, under stolte Bedrifter, havde lagt tre Aar tilbage, bragde han Kong Rorik ved Hjemkomsten rige Gaver og mange Kostbarheder, for derved ret at indynde sig hos ham. Det lykkedes, og nu vovede han at beile til Kongens Daatter: Geruth, som han ogsaa fik, og avlede med hende en Søn, der blev kaldt Amler; men Frænde er ikke sjelden Frænde værst, det fik Horvendel at finde, thi hans Broder: Fenge, blev saa optændt af Misundelse over hans Lykke, at han stod ham efter Livet, og fandt omsider ogsaa Leilighed til at udføre sit skiændige Forsæt, og besudle sine Hænder med Broder-Blod.

Derpaa giftede Fenge sig med Geruth, sin dræbte Broders Enke, uden at bryde sig om, at han derved lagde Synd til Synd: Hoer til Mord, thi paa Fordærvsens Vei er det kun det første Skridt der koster, siden gaer det af sig selv, saa den ene Misgierning rækker den anden Haand. Han var imidlertid baade snue og fræk nok til at lade, som om det var en tung Kiærligheds-Pligt han havde opfyldt, ved at slaae sin Broder ihjel, og lod udsprede, at uagtet Geruth var saa hjertensgod, at hun ikke nænde at gjøre en Kat Fortræd, saa havde dog Horvendel fattet et dødeligt Had til hende, og behandlede denne sagtomdige Kvinde, der ikke havde mere Galde end en Due, saa lumpen og grusomt, at han ikke kunde bære andet over sit Hjerte, end at redde hende, ihvad det saa skulde koste. Han naaede virkelig derved sit Ønske, saa man til Hove holdt ham for undskyldt, thi i Kongers Gaard, hvor man ikke endda saa sjelden kaster Naade paa Narre, og laaner Øre til Bagvaskelse, maa sagtens imellem en Løgn blive taget for gode Vahre.

166Da nu Amler saae, med hvilken Frækhed Fenge vovede, med Hænder rygende af sin Broders Blod, at favne hans Hustrue, da meende han, det var ikke Tid for ham at lade klog, om han vilde vel fare, og ei falde for Blodhundens Mistanke. Han stillede sig derfor saa taabelig an, som om han reent var gaaet fra Sands og Samling, og reddede saaledes sit Liv ved at skiule sin Forstand. Hver Dag, naar han kom til sin Moder, saae han ud som et Sviin, thi han laae og sølede sig i Rendestenen, og oversmurde sig i Ansigtet med Sod og Snavs, saa man maatte baade lee og græde ved at see og høre paa ham, thi hvad han sagde, passede ganske til hans Udseende, og hvad han gjorde, var altid splittergalt. Kort sagt, han lignede ikke et Menneske, men et Abespil af Naturen, der kun var gjort til at grine ad.

Iblandt Andet havde Amler for Skik, at sætte sig paa Skorstenen, rage den gloende Aske sammen med sine bare Næver, og saa havde han gjort sig Træ-Kroge med to Hager i Enden, hvorved de kunde hægtes tæt sammen; dem sad han og bagede seie i Emmerne. Naar nu Nogen spurgde ham, hvad det var, han bestilte, svarede han altid, at han sad og hærkede Spyd til at hevne sin Fader med, og det Svar havde man da sine store Løier af, skiøndt, som vi siden skal see, Arbeidet dog ikke var saa dumt som det maatte synes. Uagtet nu de Fleste vel loe af fuld Hals, saa var der dog Enkelte som saae lidt dybere, og begyndte at faae Mistanke om, han var dog nok ikke saa gal, som han løb avet om til, thi selv i det Pilleværk han sad og nyslede med, stak Kunsten igiennem, og røbede en Betænkksomhed, der ikke rimede sig med Galskabet, ligesom de da ogsaa lagde Mærke til, at han meget omhyggelig glemde alle sine Kroge. De paastod altsaa, at han havde Pokker ikke Sviin paa Skoven, men Skielmen bag Øret, og gjorde sig kun til Nar, for desbedre 167at kaste Folk Sand i Øinene, og skjule sine Anslag. For nu at blive sikker paa den Sag, besluttede man paa et afsides Sted at lade ham mødes med en særdeles deilig Pige, som skulde bruge alle sine Kunster for at fange ham, thi var da hans Galskab kun forstilt, meende de, det maatte nødvendig vise sig, da de ansaae den Fristelse for Noget, der ikke lod sig modstaae, og den Lyst for Noget Ingen kunde skjule. Nu blev der da Folk sat ud paa, at bringe Amler uformærkt til Hest ind i en langt fraliggende Skov, hvor Snaren var stillet for ham, men iblandt de Karle var netop en Patte-Broder af Amler, som ikke havde Lyst til at fange men nok til at frie ham, da han frygtede for Prindsens Liv, dersom han viiste mindste Glimt af sund Forstand, end sige, dersom han gav sine Lyster Tøilen. Amler saae ogsaa godt, at man havde Noget i Sinde, som ikke var godt, og for at gjøre dem troskyldige igjen, satte han sig, da han skulde op at ride, baglænds paa Hesten, og bandt Bidselet om Halen, som om han fuldt og fast bildte sig ind, at Hesten skulde styres ved den Ende, og det maa have været løierligt nok, at see Hesten løbe, som den selv vilde, medens Rytteren ganske alvorlig sad og dreiede paa Halen.

Da de nu kom ind i Lunden, og der sprang en Ulv frem, sagde Amlers Følgesvende til ham: seer du det lille Føl der løber? ja, sagde han, af saadanne Rytter-Heste er der meget for faa i Fenges Fold. Dermed ønskede han paa en fiin Maade, at der maatte komme Svindsot i Fenges Rigdom, og da man nu lod ham høre, at det var jo ganske klogt sagt, svarede han ganske ligefrem, at det skulde det ogsaa være, derfor sagde han det. Tingen var nemlig den, at lyve vilde han ikke, og satte derfor saaledes sine Ord paa Skruer, at han vel sagde bestandig, hvad han meende, men dog saaledes, at man ikke skulde løbe med, om han meende eller vidste hvad han sagde.

168Saaledes, da hans Oppassere fandt Røret af et forliist Skib paa Strandbredden, bad de ham see, hvilken deilig stor Kniv de der havde fundet, hvorpaa han svarede, at den var nok ogsaa gjort til en

overmaade stor Flykke, og dermed meende han Havet, som Roret var gjort til at skiære.

Ligeledes, da de kom, hvor der laae store Bunker med Strandsand, og bad ham der see noget deiligt hvidt Meel, fik de til Svar, ja, det er nok ogsaa malet paa den store hvide Veir-Mølle, og da de nu roste ham for hans kloge Svar, gav han dem Ret i, at det var klogt sagt af ham.

Derpaa listede Lurendreierne sig bort efter Aftale, for at lade ham være alene, naar han inde i Tykningen af Skoven mødte Kvinden, som var sat ud paa ham, og han havde uden Tvivl ladet sig narre, dersom ikke den gode Ven, vi talde om før, havde paa en egen Maade, i al Stilhed advaret ham om Snaren, i det han tog et Haneskiæg, han fandt paa Jorden, og fæstede bag paa en Bræms, som han derpaa lod flyve hen forbi Amler. Det var nu rigtig nok et Indfald, som der hørde nok saa meget til at forstaae, som til at hitte paa, men Amler, som forstod en halvkvæden Vise, saae ogsaa strax, hvad Spilleværket skulde betyde, og skrev Vinket bag Øret. Da han nu saaledes mærkede Uraad, tog han sig desbedre i Agt, og trak af med Pigen over Stok og Steen hen til et Sted, hvor Ingen kunde see dem, omfavnede hende, og bad, at hun dog endelig ikke maatte forraade ham. Den Bøn opfyldte hun gjerne, thi hun var fra Barnsbeen opfødt med Amler i een Mand's Huus, og gammel Kiærlighed ruster ikke!

Da nu Amler kom hjem, spurgde de ham, som for at have Løier, om han nu havde været i Brudeseng? Ja, sagde han. Den var vist opredt med deilige Bolstre, sagde de saa. Ja, sagde han, Sengen var egenlig 169en Huus-Rygning, som hvilede paa en Heste-Hov, og var bredt med en Hane-Kam. Der blev da en Skogger-Latter i alle Hjørner, uagtet det var sandt baade som Skiemt og Alvor, thi da han mærkede han skulde ud og ledes i Fristelse, havde han stukket lidt af alle disse Ting til sig, for at kunne tage sine Fristere ved Næsen, uden dog at lyve. Da man nu spurgde Pigen, om det var sandt, sagde hun, at det maatte have været skjult for hendes Øine, og man fæstede saameget mere Troe til hendes Benægtelse, som Fenges Drabantere ikke kunde sige, de havde seet Noget. Nu kom han, der skikkede Bud med Bræmsen, og gav sig tilkiende for Amler, som den der havde frelst ham, i det han sagde: jeg var dog det eneste skikkelige Menneske imod dig i Dag, Amler! Ha, ha! sagde Amler, saa var det dig! jeg saae nok Noget, der kom meget hæseblæsende flyvende med et Straa paa Ryggen, og et Haneskiæg i Rumpen! Folk havde nær leet sig fordærvet over den Snak, men Amlers gode Ven fandt, at det var ikke Galmands Ord, og fornøiede sig over, baade at Amler havde sin Forstand, og skiønnede paa hans gode Villie!

Man seer heraf, at der var en god Laas for den Læddike, hvor Amler glemde, hvad Ingen maatte see, og at den var dirkefri, maatte nu en af Fenges gode Venner bekiende, som, uagtet han stak ikke dybt, dog var en klog Karl i sine egne Tanker. Han begyndte nemlig med at fortælle Fenge, at det var umueligt, en saa indviklet Knude, som den Amler havde været snild nok til at slaae, kunde pilles op med en almindelig Knappe-Naal, thi det var en Haarde-Knude, der ikke gav efter for smaa Prik eller lette Berørelser; derfor, blev han ved, nytter det aldrig, naar man vil prøve en snildt og mangfoldig sammensat Ting, da at opholde sig ved noget Enkelt; men jeg har, med en dybere Sjælens Sands, opdaget en finere Fornuft-Vei, som ikke er aldeles ufremkomme¹⁷⁰lig, og maa ved Kiends-Gierninger føre til Oplysning om nærværende Gienstand. Nu kom han da endelig frem med sin Viisdom, som kun løb ud paa, at Fenge skulde lyve, og lade som om en meget vigtig Forretning nødte ham til at reise bort, og saa skulde man lukke Amler ind i Seng-Kammeret til hans Moder, efterat først en Luren-Dreier, dem begge uafvidende, havde forstukket sig i en mørk Krog, hvor han, ved at give Agt, kunde høre hvert Ord, der faldt imellem dem. Har nu Sønnen nogen Forstand, sagde Træringen tilsidst, da kan han ikke skjule det for sin Moder, thi han kan ikke frygte for at betroe sig til den som fødte ham, og for at man ikke skal sige, at det er lettere sagt end gjort, saa vil jeg med største Fornøielse selv være Spideren.

Dette Raad fandt Fenges allerhøieste Bifald, han reiste, og lod som han skulde langveis bort, og Luren-Dreieren listede sig ind, og lagde sig under Senge-Halmen i Kammeret, hvor Amler skulde tale med sin Moder. Men, vidste de Andre et Hul, saa vidste Amler en Pind, han tvivlede nok om, at der kanskee var et Par Øren i en Krog, som vilde mærke Ord, og derfor løb han først, inden han sagde Noget, saa hist og saa her, paa sin sædvanlig gale Maneer, og bar sig ad ligesom en Hane, saa han slog med Armene som det kunde været et Par Vinger, sprang op i Sengen, og galede. Derpaa hoppede og sprang han frem og tilbage i Sengen, for at mærke, om der skulde ligge Noget skjult der under, og da han fornåm der var en Klump under Fødderne, tog han en Jern-Søger og jog derigennem. Nu maatte Herr Urian for en Dag, og da Amler havde faaet ham slaaet ihjel, skar han ham i Stykker, og kaagde Stumperne godt, og dækkede saa op med dem for Svinene, paa et skident Bord, ved at smide dem lukt ned i Vandhuset.

¹⁷¹Efter saaledes at have skaffet Lurere af Veien, gik Amler tilbage til sin Moder, og da hun tog imod ham med Graad og Jammer-Klage over hans Taabelighed, tog han Bladet fra Munden og sagde: tænker du, Kvinde, at disse hykkelske Taarer kan afsone din gruelige Brøde og aftvætte din Skiændsel, du, der som en liderlig Skiøge kastede dig i den nederdrægtigste Nidings Arme, omfavnede i Blodskam din ægte Husbondes Morder, kiæler og smigrer paa den laveste Maade for ham, som gjorde din Søn til et faderløst Barn! Hvem ligner du? ei Kvinder, men de umælende Bæster, som parres i Flæng, Hoppen i Skoven, hvis Kiærlighed Hingsten vinder ved at slaae hendes Mage! Græd blodige Taarer! det kan vel gøres behov, men ikke over min Daarlighed, nei over din egen Skiændsel, ja over din Afsindighed, thi det er dig, og ikke mig, som raser! At jeg bærer Narre-Kappen, hvor kan det forundre dig! jeg var jo ikke klog, hvis jeg bar min Forstand til Skue,

ingen Dag sikker paa mit Liv, dersom ikke netop denne Narre-Kappe var mig et Skjold imod Bøddelens Sværd, for hvilket Sønnens Blod vist ei skulde blevet holdt helligere end Faderens! Tænk imidlertid kun ikke, at fordi, som dit Levnet beviser, du har glemt din Ægtemand, ogsaa jeg har glemt min Fader! Nei, at hevne hans Død er Nat og Dag mit Hjertes Begiæring; men jeg læmper mig efter Omstændighederne, oppebier den betimelige Tid, og indseer, at efter Tid og Sted skal Kappen skiæres, saa man sætter skiult Dybsindighed mod skummel Grusomhed. I Øvrigt: Fingeren for Munden!

Ved saaledes at giennemføre sin Moders Hjerte, vaagnede Amllet hendes sovende Samvittighed, og derved Mindet om den ægte Kiærlighed, hvoraf hun fordem brændte, og som hun nu atter lærde at foretrække for den urene Brynde, hvoraf hun havde ladet sig optænde.

172 Da nu Fenge kom hjem, savnede han strax Lurendreieren, som, uagtet den strengeste Undersøgelse, var ingensteds at finde, og Ingen vidste, hvor han enten var støien eller fløien. Endelig, da man skiemte-viis spurgde Amllet, om han ikke havde seet Noget til ham, svarede han strax, jo, han var gaaet tilbunds i Vandhuset, og var der, overlæst af Snavs, efterhaanden blevet ædt af Sviin. Der var, som man veed, ikke et usandt Ord i hele det Svar, men dog gjorde alle de som var tilstæde Nar ad det, fordi det klang tosset.

Fenge havde imidlertid hjertensgiere taget sin Stifsøn, hvis Huulhed han i Grunden slet ikke tvivlede om, af Dage, men selv turde han ikke, af Frygt baade for hans Moders og for Roriks, hans Morfaders Vrede, og besluttede derfor at gjøre det paa anden Haand, ved Hjælp af Kongen i Britannien, saa det kunde lade, som han var uskyldig. Saaledes haabede han da at kunne skjule Skalken, og ved at besudle sin gode Vens Hænder med Blodet, selv undgaae Vanrygtet for Grusomhed.

Nu blev da Amllet sendt til Britannien med to Følge-Svende af Fenges Fortrolige, som havde Brev, det vil da sige, Træstykker med Runer paa, som Skik var i de Dage, med til Kongen i Britannien, af det Indhold, at han skulde slaae den hermed oversendte Ungersvend ihjel; men førend Amllet reiste, talde han med sin Moder i Hemmelighed, lovede at komme igien, lige Aars-Dagen efter sin Afreise, og bad hende til den Tid at have Stor-Stuen omhængt med et virket Betræk, og paa den Dag lade drikke hans Ære-Øl, som om han var død!

Da nu Amllet under Veis saae Leilighed, randsagede han sine Reise-Kammeraders Gjemmer, og fandt Rune-Brevene, som han læste, og forandrede paa det Bedste, ved at slette ud, hvad han ikke syndes om, og sætte til, hvad han savnede, saa det Hele fik en anden Vending, og Kam¹⁷³meraderne hans Plads. Ja, han lod det end ikke være nok, at hjælpe sig selv ud af Klemmen, og stikke de andre derind, men tog sig tillige den Frihed, uden Fenges Tilladelse, i hans Navn at tilføie, om Kongen i Britannien ikke nok vilde være saa god, at give den overmaade forstandige Ungersvend sin Daatter til Ægte.

Nu kom man da til Britannien, og Gesandterne overraskede Kongen ganske troskyldig deres egen Dødsdom, i den Tanke, at det var Amllets, men Kongen lod som ingen Ting, og bad dem være ret hjertelig velkomne. De kom da til Høibords, og Amllet med, men immer sad han og rynkede Næse ad den kongelige Anretning, som om det havde været den usleste Bonde-Kost, og skiøndt der var Mad: Guds Gaver, gik han dog, ret som en Kræsen-Pirre, sulten fra Bordet, og tørstig med, kan jeg troe, for hverken Mad eller Drikke var ham til Pas. Alle de andre Giæster havde nær tabt baade Næse og Mund, ved at see et ungt Menneske, som ingen Britte var, kaste Vrag paa de udsøgteste Lækker-Bidskener ved Kongens Bord, og de allerreenligste og kostbarreste Retter, som om det var Skræder-Steeg og Skomager-Tærte, og saasart man stod fra Taffelet, lod Kongen, førend han sagde sine Giæster Godnat, En gaae ind og skjule sig i de Fremmedes Herberge, for at faae at høre, hvad de om Natten vilde sige til hinanden. Amllets Reise-Kammerader spurgde ham ogsaa ganske rigtig, hvad det skulde betyde, at han sad og kimsede ad Mad og Drikke, som om det havde været Edder og Forgift, hvorpaa de fik til Svar, at Brødet lugtede ad Blod, Drikken smagde ad Jern, og Kiødet stank ad døde Mennesker, som om det var fordærvet ved en nærværende Liig-Lugt. Hertil føiede han endnu den Bemærkning, at Kongen havde Træls-Øine i Hovedet, og Dronningen tre Kokkepige-Fagter i sit Væsen, og heraf seer man, at det var ikke saameget Anretningen, som 174 Husbond og Madmoder, der fik læst og paaskrevet. Fenges gode Venner lod ham nu høre, at han var gal, som han altid havde været, og drillede ham paa alle muelige Maader, fordi han, som de sagde, lastede Velgjort, og vragede Lydesløst, beskiæmmede en høibaaren Konge, og en Dronning med den fineste Levemaade, og vilde saaledes brændemærke Dyden og Æren selv! Kongen derimod, hvem det Hele blev forebragt af Speideren, ligesaa varmt, som det var, sagde strax, at enten maatte den Svend være engle-viis eller elle-vild, thi der laae alt for meget Dybsindigt i det Par Ord, til at det kunde være opkommet i et blot Menneskes Hjerte. Derpaa lod han sin Avls-Karl hente, og spurgde ham, hvor det Brød var fra, de spiste? Det er saamænd fra Kongens egen Bager-Ovn, sagde han. Men, blev Kongen ved at spørge, hvor er den Sæd groet, hvoraf det er bagt? er der paa det Sted noget Tegn til, at der er slaaet Folk ihjel? Ja, sagde han, tæt ved er der rigtig nok en Mark, hvor der ligger en Hob Dødninge-Been, og man kan godt see, der maa have staaet et Slag, engang i gamle Dage, og jeg tog netop den Jord til Sommer-Rugen, fordi hun var saa grumme feed og frugtbar, at man kunde vente mange Fold; men jeg kan dog aldrig vide, om det skulde kunde have gjort Noget ved Brødet, saa det kunde smage af noget Slemt for den Sags Skyld. Kongen, som nok kunde giætte sig til, at det var sandt i alle Maader, hvad Amllet havde sagt, undersøgte nu ogsaa Flæskets Oprindelse, og fik da at vide, at Svinene var engang af Vanvare sluppet ud af Stien, og havde ædt en raadden Røver, saa

der kunde ogsaa være en Slags Grund til at sige, det smagde saadan lidt raaddent. Da nu Amlets Sandfærdighed ogsaa her holdt Stik, vilde Kongen endelig ogsaa vide Beskeed om Øllet, og lod grave dybt, der hvor de havde 175 hentet Laav til Brygningen, hvor der da rigtig fandtes en Deel Sværd, næsten opædte af Rust, og deraf kunde man da tænke, Øllet havde faaet Jern-Smagen. Andre vil sige, at det var ikke Øllet, men Miøden, som havde Skade, og at det kom af, at Bierne havde trukket af en død Mands Flomme, og dermed besmittet deres Kager.

Da nu Kongen fandt, at den rette Aarsag til Afsmagen, fandtes i Tingenes Oprindelse, saa sluttede han sig til, at det Samme maatte være Tilfældet med den Lyde der var ham tillagt, saa Træls-Øine skulde betyde en nedrig Herkomst. Desaa spurgde han sin Moder, under fire Øine, hvem der var hans Fader? Hun vilde i Førstningen ikke ud med Sproget, og sagde, at hun aldrig havde favnet andre end Kongen, men da han truede hende med Tomme-Skruen, gik hun til Bekiendelse, og tilstod, at en Træl var Fader til ham. Saaledes fik han da ogsaa den Knude løst og blev sikker i sin Sag, og uagtet den Opdagelse gjorde ham baade rød og bleg, fornøiede han sig dog over Ungersvendens Viisdom, og spurgde ham nu selv, hvad Grund han havde til at beskyldte Dronningen for Kokkepige-Fagter? Hvad han vandt ved det Spørgsmaal var imidlertid kun fiint, thi da han ankede paa at hans Dronning var beskyldt for Mangel paa Levemaade, fik han at høre, at hun ikke alene havde Slavinde-Manerer, men var endogsaa Slavinde født, i det nemlig hendes Moder var faldet i Fangenskab, og gjort til Slavinde. De tre Unoder, hvoraf han strax havde sluttet sig til hendes Stand, opregnede for Resten Amlet saaledes, at først svøbde hun, som en Slavinde, sit Hoved i sin Kappe, dernæst rinkede hun Klæderne op, naar hun gik, og endelig sad hun ikke alene og stangede sine Tænder med et Straa, men aad ogsaa hvad hun stangede løst.

176 Slagen af Ærbødighed for den meer end menneskelige Viisdom, han syndes at finde hos Amlet, gav nu Kongen ham sin Daatter til Ægte, og antog ethvert af hans Ord som himmelfaldent.

Dagen efter lod Kongen ogsaa, for at opfylde sin Vens Begiæring, Amlets Ledsagere hænge, men det lod Amlet, som han tog meget ilde op, og lod sig i Mandebod give en Hob Guld, som han smeltede, og hældte i nogle hule Stokke, han dertil havde gjort, og disse Stokke var den eneste Kostbarhed han tog med sig, da han, efter et Aars Forløb, med Kongens Forlov, reiste hjem, at besøge sit Fædreland.

Saasart nu Amlet kom til Jylland, tog han sine gamle Klæder paa, og vænnede sig med Flid igien til alle de Narre-Streger, han nu enstund havde ladet fare, thi i Engelland førde han sig op med al Høviskhed. Folk vilde knap troe deres egne Øine, da de saa ham, i en Dragt, som om han var trukket op af en Rendesteen, træde ind i Salen, hvor man, paa et falsk Rygte om hans Død, drak hans Gravøl, men da man fik Tid at besinde sig, faldt Forskrækkelsen bort, og man brast i Latter, og gjorde mange Løier med hinanden, over at de holdt en Mands Liig-Begiængelse, som gik lyslevende imellem dem.

Da man nu spurgde Amlet, hvor hans Ledsagere var, holdt han Stokkene frem og sagde: her seer I dem begge to, Andet er der ikke blevet af dem, og det var ganske vittig sagt, thi uagtet Folk antog det for Vis-Vas, var det dog sandt baade i Skiemt og i Alvor, thi hvad han viiste dem, gik og gjaldt jo virkelig for dem, Ravne og Krager aad.

For nu ret at gjøre Gildet lystigt, gav Amlet sig til at hjælpe Skiænkerne, og var nok saa vims, men da hans lange Klæder var ham i Veien, bandt han dem op med sit Belte, og Alt som han gik, trak han 177 Sværdet ud der hængde ved, og prøvede det paa Neglene, saa skar han sig i Fingrene. Derfor tog Nogle af Giæsterne et Søm og naglede dermed Sværdet fast i Skeden. Amlet blev imidlertid ved at skiænke, og pressede alle de fornemme Giæster med det ene Bæger efter det andet, saalænge til de faldt under Bordet, og spildte deres Bærme, hvor de havde drukket deres Øl.

Nu syndes Amlet, der havde skiænket som en ærlig Mand, men bænket som en Skielm, at han havde Spillet vundet, og Leiligheden i Hænderne, som han saalænge havde luret efter, hvorfor han da gik ind i Salen med en Favn fuld af de Kroge, han for dum beredte, skar Baandene over paa de Omhæng eller Sparlagen, hvormed hans Moder, efter Aftale, havde forsynet alle Væggene, og sammenfiltrede dem ved Hjælp af Krogene saaledes, at de snorksovende Giæster, som laae strøede omkring paa Gulvet, vare vel forvarede, og kunde umuelig, om ogsaa de vaagnede, med al deres Magt rede sig ud, eller komme paa Benene. Derpaa stak han Salen i Brand, snart stod den i lysende Lue, og alle saamange, som inde laae, fandt deres Død, enten i Søvn, eller under forgiæves Stritten og Tragten efter Opreisning.

Fenge var imidlertid ikke i Salen, men havde ladet sig følge ind i sit Seng-Kammer, og der gik nu Amlet hen, tog hans Sværd ned af Knagen, hængde sit eget i Skeden, og vakde sin Farbroder med de Ord: op Fenge! dine Venner brænder, og her er Amlet, udrustet med sine gamle Kroge, for med Hjælp af dem, at hevne sin Faders Blod! Fenge foer nu ud af Sengen, og greb, i Mangel af sit eget Sværd, til det der hængde, men fik sit Bane-Saar, mens han forgiæves stræbde at drage det ud.

178 Uforgiængeligt skal den standhaftige Ungersvends Minde være, som væbnede sig mod Falskhed med Daarskab, og skjulde med den saa underfuldt over Glandsen af en himmelsk straalende Viisdom! Den samme Snildhed, som reddede hans eget Liv, banede ham Vei til at udkræve sin Faders Blod af Broder-

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

Morderen, og ligesaa behændig som han dreiede Skjoldet for sig selv, ligesaa mandig og trofast svang han Sværdet for sin Fader, og nødte Historien til at lade det blive et Spørgsmaal, hvad der var størst: hans Standhaftighed eller hans Viisdom!!
